

Jaarboek 2009

Stadsarchief Antwerpen

Voorwoord

2009 was zonder meer een bijzonder jaar door de erkenning van het archief van de Insolvente Boedelskamer tot Werelderfgoed en opname in het 'Register van het Geheugen van de Wereld' door de UNESCO. Dit is nog maar het tweede archief in België dat deze erkenning krijgt.

Het archief van de Insolvente Boedelskamer bevat archieven van tientallen handelaars en bedrijven en vormt op deze wijze een unieke staalkaart van het economische leven in de stad vanaf de 16e eeuw. Door het belang van Antwerpen als handelsmetropool in de 16e en 17e eeuw heeft het archief ook een unieke internationale dimensie.

Een primeur in 2009 was de tentoonstelling, tot in de leeszaal van het stadsarchief, van de kunstenaar Denmark. Reeds vele jaren verdiept Denmark zich in het vraagstuk waarmee ook het stadsarchief dagdagelijks wordt geconfronteerd: "hoe gaan we om met de eindeloze vloed aan informatie die onze samenleving dagdagelijks produceert en verwerkt". Na deze tentoonstelling 'Archief vs Archief' die van 3 april tot en met 5 juni 2009 vele bezoekers trok, schonk Denmark een van zijn grote werken en gaf het een permanente plaats in het FelixArchief.

Ten aanzien van de stedelijke archieven, heeft de aangroeiende hoeveelheid van de te verwerken archieven ten gevolge van de verhuis naar een nieuw centraal gebouw, heel wat druk gelegd bij ons project Documents@stad. Om de doelstellingen te kunnen realiseren hebben naast de projectmedewerkers ook alle medewerkers van de afdeling Archiveringsbeleid/Archieftoezicht, zich hiervoor ingezet. De intensiteit van deze inzet kan best geïllustreerd worden met volgend cijfer: de tien archieftoezichers waren elk wekelijks driemaal bij een dienst op de werkvloer aanwezig met aanbevelingen, adviezen en concrete voorstellen. Belangrijkste realisatie is ongetwijfeld dat alle medewerkers in de centrale administratie voortaan optimaal digitaal werken volgens de door ons ontwikkelde mappenstructuur en principes van informatiedelen.

Sedert de verhuis in augustus 2006 noteerden we enkele belangrijke stijgingen:

▪ in volume bewaard archief:	van 15,9 km	naar 21,6 km
▪ in aantal te beheren inventarisnummers	van 1.261.979	naar 1.508.702

Er is ook een stijging van alle cijfers die de publiekswerking van het FelixArchief documenteren:

▪ in opgehaalde documenten voor de leeszaal	van 13.150	naar 20.416
▪ aantal leeszaalbezoekers	van 8.219	naar 9.508

Met deze publicatie kijken we terug op het voorbije jaar. Het betekent tevens de aanzet voor het gestarte, nieuwe jaar. In 2010 willen we immers, aan de hand van ons 'Prioriteitenplan archiefwerk 2008–2010', ervoor zorgen dat we de schaalvergroting en toekomstige projecten vlot en klantvriendelijk kunnen realiseren.

Inge Schoups
Stadsarchivaris Antwerpen
Januari 2010

Inhoud

Voorwoord

01 Archiveringsbeleid

1.1	Project Documents@stad	9
1.2	Scanning-on-demand: vraaggestuurd digitaliseren en uitlenen	9
1.3	Het archiveringsbeleid bekendmaken en laten toepassen	10
1.4	Digitaal depot	12

02 Achiveren

2.1	Bestemmen van archief	15
2.2	Beheren en beschrijven	15
2.3	Insolvente Boedelskamer Werelderfgoed	17
2.4	Materiële zorg (preventie, conservatie en restauratie)	17
2.5	Digitalisering	18
2.6	Microfilms	18

03 Archieven raadplegen

3.1	leeszaal	21
3.2	Website	21
3.3	Opleidingen voor de leeszaalbezoekers	22

04 Geschiedenis bestuderen

4.1	Straatnamen	25
4.2	Publicatie over de geschiedenis van de Spaanse omwalling	26
4.3	Samenwerkingen met historische verenigingen en opleidingen	26

05 Communicatie en promotie

5.1	Nieuw fotoboek: FelixArchief - architectuur en geschiedenis	29
5.2	Nieuwe welkomfolder	29
5.3	Bladwijzers	29
5.4	Eindejaarswenskaart	29
5.5	Brochure zaalverhuur	29
5.6	Tentoonstellingen	29
5.7	Nieuwsbrieven	30
5.8	Opendeurdagen	31
5.9	Rondleidingen Antwerpen Averechts	32
5.10	Maquettezaal	32
5.11	Zaalverhuur	32

06 Personeel en zakelijk beheer

6.1	Personeelsbezetting	35
6.2	Middelen	36

Bijlagen

A.	Schenkers particuliere archieven	38
B.	Statistieken 2009	42
C.	Publicaties en lezingen van medewerkers	46

Felix

01

Archiveringsbeleid

1.1 Project Documents@stad

In 2009 en 2010 verhuist een groot deel van de stedelijke administratie naar een centraal gebouw. Meer dan 2.000 medewerkers werken voortaan in een centraal administratief gebouw voor alle back-office taken, in Den Bell, het voormalige Alcatel-Bellgebouw op het Francis Wellesplein.

Omwille van het grote belang van dit project zijn in 2009 alle toezichtsmedewerkers ingezet om de projectmedewerkers te ondersteunen en begeleiden in deze opdracht.

In voorbereiding van deze verhuis heeft het stadsarchief het project Documents@stad getrokken. De doelstelling was dubbel: enerzijds de archieven van de diverse stadsdiensten die 41 locaties verlaten en verhuizen, opruimen; anderzijds het optimaal digitaal werken en het digitaal dossier implementeren. Dit project liep van 1/1/2007 tot 31/03/2010. Al zal de taak pas afgerond zijn op 31 maart 2010, toch kan nu al gesteld worden dat het stadsarchief de opdracht heeft gehaald.

2009 betekende de afronding van het opruimen en overbrengen van archieven. Daarbij zijn 157.521 inventarisnummers beschreven en overgedragen naar het FelixArchief; een volume van 86,53 Gb werd digitaal gearhiveerd; en ca 2.700 strekkende meter archief werd aangeduid voor vernietiging. Een van de belangrijkste verwerkingstaken was de individuele verpakking en oplistijng van:

- 37.388 plannen 'stadsgebouwen',
- 3.659 plannen 'planarchief rioleringen',
- 4.000 plannen 'stadsontwikkeling'.

65.040 inventarisnummers werden ondergebracht in het semi-dynamisch archief van de stedelijke diensten in Den Bell. Het beheer van dit depot is toegewezen aan het stadsarchief.

Het project betekent ook het invoeren van een nieuwe manier van werken, met name het digitaal werken. Daarbij zijn bij alle bedrijfseenheden centrale en vooral digitale klasseringen opgezet. Om deze nieuwe principes zo bekend mogelijk te maken, heeft het stadsarchief de informatiebeheerders opgeleid en kregen diverse medewerkers infosessies over het digitaal klasseren. In 2009 zijn er 85 opleidingen georganiseerd voor in totaal 998 cursisten:

- infosessies: 61 met in totaal 814 cursisten
- opleiding informatiebeheerder: 17 met in totaal 144 cursisten
- opleiding RM-Toolbox: 7 met 40 cursisten

1.2 Scanning-on-demand: vraaggestuurd digitaliseren en uitlenen

In de loop van het project heeft het stadsarchief een geheel nieuwe functionaliteit uitgewerkt voor het uitlenen van overgebrachte dossiers door de stadsdiensten. Daarbij moest een dubbele doelstelling worden gehaald: zowel een gebruiksvriendelijk resultaat van het digitaliseren van een volledig dossier als

een aanvaardbare productiesnelheid realiseren. Om tot dit gebruiksvriendelijk resultaat te komen, zal de scanstudio van het stadsarchief elke document afzonderlijk verwerken en een betekenisvolle naam toekennen. Zo creëren we digitale raadplegingsdossiers waarin elk document afzonderlijk is te onderscheiden zonder dat je alles moet doorbladeren of openen.

Deze werkwijze heeft een belangrijke impact op de verwerkingssnelheid. Door het optimaliseren van het verwerkingsproces en zoveel mogelijk stappen te automatiseren zijn we er in geslaagd om een aanvaardbare productiesnelheid te halen.

De scanstudio is klaar om te starten, maar voorlopig is het echter nog wachten tot de raadplegingsmodule voor het digitaal depot online gaat. Deze module bevat immers ook het aanvraag- en raadplegingssysteem voor deze nieuwe functie.

1.3. Het archiveringsbeleid bekendmaken en laten toepassen

1.3.1 Instrumenten

Selectielijsten

In de gemeentelijke archiefselectielijsten liggen, voor alle stedelijke documenten, de archiefwaarde en de bewaartermijnen vast. Het stadsarchief publiceert deze lijsten via het intranet voor de stadsdiensten en via internet voor alle andere gemeentearchieven. Voor het opstellen van de eigenlijke lijsten werkt het stadsarchief Antwerpen samen met de werkgroep gemeentearchieven van de VVBAD (Vlaamse Vereniging voor Bibliotheek, Archief- en Documentatiewezen) en met het Algemeen Rijksarchief.

In 2009 haalde het werk een belangrijke mijlpaal toen de eerste twee grote delen van de uiteindelijke selectielijst (deel 1 'Besturen van de gemeente en ondergaan van administratief toezicht hierop' en deel 2 'Interne taken') goedgekeurd werden door het Algemeen Rijksarchief. Dit betekende ook de definitieve publicatie, op de website en in het handboek 'Wie klasseert, die vindt' (zie hierna).

Informatiebeheersplannen

Binnen de stad worden de algemene selectievoorschriften verder geconcretiseerd aan de hand van informatiebeheersplannen, die het stadsarchief voor elk werkproces uitwerkt. Naast een identificatie van de verschillende reeksen die binnen een respectievelijk werkproces voorkomen, geeft dit plan ook aan wat de bewaar- en ordeningsvoorschriften zijn. Naast het project Documents@Stad werd er in 2009 gewerkt aan informatiebeheersplannen voor de brandweer en voor de stedelijke musea.

ICT-tools

Ondertussen beschikken we over:

- de eerder uitgewerkte tools ter ondersteuning van de nieuwe digitale klasseringen en het beheer van de digitale klasseringen
- de tools om de informatiebeheersplannen als actuele rapporten beschikbaar te stellen (zie jaarverslag 2008)

- de tools voor de informatiebeheerders en voor iedereen op de werkvloer:
 - de Records Management Toolbox.
 - de KlasseerTool voor e-mails en bijlagen
 - de MoveManager.

Advies, instructie en ondersteuning

Ondersteuning van de stadsdiensten heeft vele aspecten. Eén ervan is ArchivANT, de interne nieuwsbrief voor alle medewerkers van de stedelijke diensten die een taak, verantwoordelijkheid of belangstelling hebben inzake dynamisch archief- en hedendaags documentbeheer; hierover meer in het hoofdstuk 5, bij de andere nieuwsbrieven van het stadsarchief.

Handboek 'Wie klasseert, die vindt'

In 2008 ontstond een bijzondere samenwerking tussen stadsarchief Antwerpen, de VVSG (Vlaamse Vereniging van steden en gemeenten) en uitgeverij Politeia voor de uitgaven van een nieuw losbladig handboek 'Wie klasseert, die vindt'. Hoofd- en eindredactie berusten bij het stadsarchief Antwerpen. Dit handboek richt zich tot al wie een verantwoordelijkheid of taak heeft in verband met document- en informatiestromen in een bestuur of organisatie. De focus ligt hierbij op het documentbeheer in de dynamische fase, een vakgebied waarbinnen het stadsarchief de voorbije jaren een grote expertise heeft opgebouwd.

In 2009 werden 2 aanvullingen gerealiseerd. Omwille van de grote belangstelling werd de voorstelling met workshops over digitale klasseringen en selectie herhaald op 5 mei 2009. Het succes van deze publicatie blijkt doordat de meer dan 500 verkochte exemplaren zich ook hebben omgezet in een abonnement op alle volgende aanvullingen.

1.3.2 Archiefvorming inspecteren

Het stadsarchief heeft de opdracht dat elke (van de 539) locatie(s) of dienst(en) minstens eens in twee jaar een inspectiebezoek krijgt om de hedendaagse archiefvorming op te volgen.

In 2009 zijn 31 bezoeken gebracht aan stadsdiensten die niet naar Den Bell verhuizen en dochters van de stad (vzw's, autonome bedrijven en lokale politie). In het kader van het project Documents@stad werden er 1.599 bezoeken gebracht aan stadsdiensten die wel naar Den Bell zullen verhuizen. Dit betekent dat de tien archieftoezichers met aanbevelingen, adviezen en concrete voorstellen voor mappenstructuren elk wekelijks driemaal bij een dienst aanwezig waren.

1.4. Digitaal depot

De basisinfrastructuur, de informatiearchitectuur en de softwaremodules van het digitale depot ondergingen in 2009 nagenoeg geen wijzigingen. Wel werd stelselmatig verder gewerkt aan de ondersteuning van meer bestandsformaten en een grotere automatisering van het opnameproces. Zo werd intern werk gemaakt van de aansluiting van het digitale depot met de grote digitaliseringsstromen binnen het stadsarchief: Scanning On Demand, reprografie-aanvragen vanuit de leeszaal, en de conserveringsdigitalisering die intern of extern worden uitgevoerd. De output van deze scanprocessen wordt volledig automatisch verwerkt en in het digitale depot opgenomen. Voor de conserveringsdigitalisering werd een flow voor het genereren van raadplegingskopieën opgezet. Hiermee kan in functie van het type inventarisnummer de best passende raadplegingskopie worden gegenereerd.

Samen met het stijgend aantal overdrachten van digitale archieven zorgen deze drie digitaliseringsprocessen voor een sterke groei in het aantal digitaal beschikbare inventarisnummers. Eind 2009 was 5 % van het totaal aantal inventarisnummers al digitaal beschikbaar.

Samen met Digipolis werd het project 'raadplegen digitaal depot' opgestart. Dit project moet een online raadplegingsmodule voor het digitale depot opleveren. Hiermee zijn digitale en gedigitaliseerde archieven via de website van het FelixArchief raadpleegbaar. Dit project kende echter heel wat ontwikkelingsproblemen zodat deze raadplegingsmodule in 2009 niet in productie kon gaan.

Voor het digitale depot werd in 2009 ook een tweede project met Digipolis opgestart: 'digitaal depot andere diensten'. Dit project voorziet in de geautomatiseerde opname van digitale archieven die door de bedrijfsapplicaties van de stad voor archivering worden aangeboden. Eind 2009 werden de eerste versies van deze diensten getest.

02

Archiveren

2.1. Bestemmen van archief

Stedelijke archieven

Het FelixArchief behandelde 5.201 aanvragen van stedelijke diensten in 2009. Hiervan zijn er 5.047 gebeurd in het kader van het project Documents@stad (zie hoofdstuk 1.1) en 154 in het kader van het reguliere toezicht bij de stadsdiensten die niet mee naar Den Bell verhuizen. Dit is minder dan in 2008 (262) omdat er in 2009 geen grote operaties waren, zoals in 2008 wel het geval was. Bijkomende reden voor dit lagere aantal is de prioriteit die aan de operaties in het kader van Documents@stad werd gegeven.

Op een totaal van 154 bestemmingsaanvragen van stedelijke diensten gaven we 76 toelatingen tot archiefvernietiging (132 in 2008). Er waren 28 toelatingen tot overdracht van archief (90 in 2008), in 33 gevallen werd besloten om een selectie uit te voeren, in 8 gevallen diende de dienst zelf de documenten nog te bewaren. 9 aanvragen zijn nog in behandeling of zijn in andere aanvragen verwerkt.

Private Archieven

In 2009 boden 57 personen, verenigingen of bedrijven ons in totaal 63 reeksen aan, tegenover 81 reeksen van 56 personen in 2008.

Tegenover vorig jaar werden er minder reeksen aangeboden maar was er één schenker meer zodat we globaal kunnen stellen dat de belangstelling voor het FelixArchief wanneer een bestemming wordt gezocht voor archieven en historische documenten, niet is verminderd. Voor het verwerven van private archieven wordt gewerkt met een acquisitieprofiel, dat in permanente verfijning is en toelaat om de aangeboden archieven te waarderen.

Van de 63 reeksen, stukken of dossiers werden er 47 opgenomen in het archief, 7 vragen zijn nog in bewerking. 9 vragen werden negatief beantwoord of doorverwezen, omdat het archief niet in het acquisitieprofiel paste, of omdat de potentiële schenker er een financiële vergoeding voor vroeg. Het stadsarchief voert immers een beleid van niet-aankopen van archieven en niet-deelnemen aan het verhandelen van archieven en erfgoed. Als bijlage vindt u een overzicht van de particuliere archieven en hun schenkers.

2.2 Beheren en beschrijven

2.2.1 Prioriteiten uit de meerjarenplanning

In 2008 zetten we de bakens uit voor een 3-jarenplan tot 2010. Naast het verwerken van nieuwe archieven ging ook in 2009 onze volle aandacht naar de prioriteiten vastgelegd in 2008:

1. Wegwerken irritante nummers

Het omzetten van onze inventarisnummers naar natuurlijke getallen zorgt voor een aanzienlijke foutenreductie zowel bij het beheer van de archieven als het digitaal aanvragen van stukken. In 2009 werkten we 14.945 irritante nummers weg, een vermindering met 33%. Nog 29.655 nummers te gaan!

2. Omzetten van inventarissen naar het nieuwe beheerssysteem MACZ

Voor een duidelijke presentatie op de website moet de informatie uit Documentum, ons informatiebeheersysteem en webplatform dat in afbouw is, tegen einde 2010 omgezet zijn in ISAD¹-fiches. In 2009 werden 63 toegangen omgezet in ISAD-fiches. Nog 52 toegangen wachten op een behandeling.

3. Digitale of gedigitaliseerde archieven met metadata in e-depot plaatsen

In 2009 maakten we goede afspraken en introduceerden we nieuwe werkwijzen om zowel archiefbestanddelen met een digitale oorsprong (de zogenaamde 'digital born-documenten') als gedigitaliseerde archiefstukken in het e-depot te plaatsen. 283.365 bestanden verhuisden naar het e-depot. Een stijging met 30,15 % ten opzichte van 2008. Het e-depot bevat nu 2,9 TB digitaal archief, een toename met 35 % op één jaar tijd.

2.2.2 Beschrijven van archieven

1. ISAD-beschrijvingen

Op 31.12.2009 telde het archievenoverzicht 153.707 ISAD-fiches, een toename met bijna 104.000 eenheden of 208 % ten opzichte van 2008. Hierin zitten zowel beschrijvingen van nieuw verworven privé-archieven en overdrachten van stadsdiensten als omzettingen van inventarissen uit het informatiebeheersysteem dat moet worden afgebouwd, vervat.

16,3 % van onze inventarisnummers waren gekoppeld aan een ISAD-archiefbeschrijving (inventarisnummers uit detailtoegangen uitgezonderd). Een stijging van 239 % op één jaar tijd!

2. Nieuwe toegangen

In 2009 kregen 45 nieuwe toegangen een plaats in de ISAD-structuur van het archievenoverzicht. Blikvangers waren de inventarissen van de parochieregisters, de processen-verbaal van de politie en de archieven van architect Hugo Van Kuyck en het Stedelijk Slachthuis. Ook pareltjes als het verslagboek van de Antwerpse Maricolen verrijkten het archievenoverzicht.

In de fotobeeldbank (AVA) kan nu ook onze volledige collectie glasplaten bekeken worden. Niet minder dan 12.650 vaak unieke beelden werden gedigitaliseerd, beschreven en toegevoegd aan onze beeldbank. De kroon op het werk van een project dat startte in 2005 en grotendeels door vrijwilligers werd uitgevoerd. Het brengt het totaal aantal in AVA raadpleegbare beelden op 42.916.

¹ ISAD = INTERNATIONAL STANDARD FOR ARCHIVAL DESCRIPTIONS / de internationale standaard en methodiek voor het beschrijven van archieven.

Een ISAD-beschrijving is een beschrijving van een archiefbestanddeel volgens de ISAD-normen.

Een ISAD-fiche is een ISAD-beschrijving opgedeeld in verschillende TAB-bladen.

Een ISAD-structuur is een hiërarchisch geheel van ISAD-fiches (boomstructuur).

2.2.3 Beheren van archieven

In 2009 kwamen er via de uitleenmodule van MACZ niet minder dan 1.139 aanvragen binnen voor het ontlenen van in totaal 25.214 inventarisnummers (1.445 externe en 23.769 interne ontleningen). Het streefdoel om ieder archiefstuk ook intern traceerbaar te maken, werpt vruchten af. Zo kunnen archiefstukken die in behandeling zijn voor digitalisering, interne restauratie of beschrijving snel terug gevonden worden.

In de restauratiedatabank noteerden we 248 nieuwe registraties van schadegevallen en 523 interne en externe restauraties. Sinds de ingebruikneming van deze MACZ-module werden al 5.790 schadegevallen gedocumenteerd. Het gaat om 5.224 behandelde en 566 onbehandelde inventarisnummers.

2.3. Insolvente Boedelskamer Werelderfgoed

Op 30 juli 2009 besliste UNESCO om het archief van de Insolvente Boedelskamer, dat zich in het Antwerpse stadsarchief bevindt, op te nemen in het 'Register van het Geheugen van de Wereld'. Het UNESCO-programma voor het 'Geheugen van de Wereld' is gericht op de wereldwijde sensibilisering voor het belang van roerend erfgoed en voor de bescherming, het behoud en beheer en de ontsluiting van waardevolle archieven en bibliotheekcollecties. Het kandidatuurdossier van dit archief werd in 2008 via de Vlaamse UNESCO-commissie, in samenwerking met FARO, het Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed, ingediend bij UNESCO.

Om schuldeisers van faillerende personen of zaken te beschermen, beval de Antwerpse stadsmagistraat al in 1518 dat alle bezittingen en papieren van de 'insolvente' of in faling geraakte persoon moesten beheerd worden door een gerechtelijk ambtenaar: de amman. Zo kwamen tientallen archieven van handelaars en bedrijven terecht in het Antwerpse stadhuis. Deze archieven vormen een unieke staalkaart van het economische leven in de stad vanaf de 16e eeuw. Door het belang van Antwerpen als handelsmetropool in de 16e en 17e eeuw heeft het fonds ook een duidelijke internationale dimensie. Antwerpse handelaars hadden correspondenten in de hele wereld. Deze brieven uit Cadiz, Lissabon, Rome, enzovoort bleven allemaal bewaard in de Insolvente Boedelskamer.

2.4. Materiële zorg (preventie, conservatie en restauratie)

Kleine beschadigingen worden in eigen beheer hersteld. Zo werd de restauratie van het kruidenboek van Dodoens afgerond. Er werden ook 759 van de meer dan 5.000 plakaten en aankondigingen uit de periode 1794-1833 gevlakt, gereinigd, gesorteerd per formaat, genummerd en verpakt. Deze opdracht wordt voortgezet in 2010.

Ook buitenshuis werden stukken behandeld voor conservatie en restauratie. Restauratieatelier Helmond (Nederland) reinigde 412 beschimmelde archiefstukken. De restauratie van de charters werd toegewezen aan restaurateur Marijn de Valk (Nederland) en zal in 2010 uitgevoerd worden.

In het voorjaar werd de hernummering en herverpakking van de processen uit de 16e tot de 18e eeuw - waarbij het stadsbestuur optrad als rechterlijke overheid - afgerond. 13.920 dossiers werden behandeld. Deze operatie leverde 30 meter plaatswinst op wat overeenkomt met 275 dozen. Er werd ook gestart met de hernummering en zo nodig de herverpakking van de oude personeelsdossiers. 13.166 dossiers werden al behandeld.

De hernummering en herverpakking van de verzameling kaarten, tekeningen en prenten (sigel ICO) werd

stelselmatig voortgezet. Eind 2009 waren in totaal reeds 5.468 nieuwe inventarisnummers toegekend in het nieuwe inschrijvingsnummer 12 van de topografisch-historische atlas (= nieuwe naam van deze verzameling). Sinds half oktober 2009 kwam deze hernummerings- en herverpakkingsoperatie op kruissnelheid dankzij de gewaardeerde medewerking van zes vrijwilligers van ADFAS (Antwerp Decorative & Fine Arts Society). Van half oktober tot eind december 2009 hebben zij 800 stukken behandeld, op het ritme van één voormiddag per week.

2.5 Digitalisering

In 2009 werd een A2-boekscanner aangekocht. Het stadsarchief beschikt daarnaast over een scanner voor A0-formaat, een A3-boekscanner, een bulkscanner, een diasscanner en 2 gewone scanners. In 2009 werd gestart met de uitbouw van een scanstudio. De medewerkers leerden werken met de toestellen en de nodige procedures werden uitgeschreven. Bij dit oefenen werden 691 inventarisnummers ingescand.

Het inscannen van de volledige collectie glasplaten werd in 2009 afgerond. Deze kwetsbare en moeilijk raadpleegbare stukken zijn op deze manier voor iedereen toegankelijk.

In 2009 werden een aantal grote stukken uit de topografisch-historische atlas en vlagontwerpen uit het archief van het borduuratelier Oyen extern gedigitaliseerd. Er werd een raamcontract afgesloten met Pictura Imaginis (Nederland) voor digitalisering in 2010 van andere grote stukken uit de topografisch-historische atlas, van gelijkaardig materiaal uit andere fondsen en van de meest geraadpleegde stukken (ongeacht formaat) uit de topografisch-historische atlas, te beginnen met de stadsplattegronden van Antwerpen.

2.6 Microfilms

Op 31 december 2009 beschikte het stadsarchief over 4.140 microfilms, waarvan 426 masters en 3.714 kopieën. 3.535 microfilms zijn beschikbaar in de leeszaal. In totaal kunnen bezoekers in onze leeszaal 220.788 inventarisnummers vrij raadplegen op microfilm.

STAD ANTWERPEN
BIBLIOTHEEK
VRIJ 13
OCTA 2 26 NO 7

C C A E T

ENDE
ONNANTIE
CONINGHS.

scriben / Inzichten ende lichten
... ..

03

Archieven raadplegen

3.1 Leeszaal

In 2009 bezochten 9.508 personen de leeszaal van het FelixArchief.

Bijna alle cijfers die de publiekswerking van het FelixArchief documenteren, stegen in 2009. Het aantal uitgehaalde documenten voor de leeszaalbezoekers steeg spectaculair, maar dit was voornamelijk te wijten aan enkele incidentele, zeer grote raadplegingen. De aanvoer van nieuwe archieven via het project Documents@stad, zorgde voor een kwart van de stijging van de raadplegingen.

De dalende trend in het aantal fotobestellingen is in 2009 omgebogen. Dit is te verklaren door de overdracht van de bouwdoossiers van Wilrijk en Deurne: vooral klanten voor de bouwdoossiers vragen reproducties aan.

De aankoop van boeksofa's en boekkussens voor de leeszaal werd erg geapprecieerd door onze vaste bezoekers. Deze hulpmiddelen vergemakkelijken het raadplegen van oude registers immers aanzienlijk.

3.2 Website

Het enige dalende cijfer in de publiekswerking is de raadpleging van www.felixarchief.be. De website van het stadsarchief verliest stilaan zijn aantrekkelijkheid voor de bezoeker door verouderde technologie en lay-out.

Nochtans is het aanbod op de website in 2009 aanzienlijk vergroot: er kwamen ongeveer 100.000 (ISAD-)fiches bij en de fotobeeldbank (AVA) bood 11.479 nieuw gescande afbeeldingen aan. De populairste afbeeldingen in deze beeldbank betreffen nog steeds het straatbeeld van Antwerpen zoals blijkt uit deze lijst meest gevraagde trefwoorden:

- Straten
- Spoorwegen
- Pleinen
- Horeca
- Vestingen
- Dokken
- Panorama's en luchtfoto's
- Katholieke kerken
- Openbaar vervoer
- Redezichten
- Wegenwerken
- Woonhuizen
- Verkeerswegen, bruggen en tunnels
- Madonna's
- Schepen

3.3 Opleidingen voor de leeszaalbezoekers

In 2009 raadpleegden 6.145 mensen de microfilms in hun zoektocht naar informatie over familieleden en andere personen.

Speuren naar informatie over je voorouders is niet altijd eenvoudig. Deze bezoekers hebben in hun zoektocht vaak intensieve begeleiding nodig. Gelukkig kan het FelixArchief zijn bezoekers enkele nuttige opleidingen aanbieden die hen al een flink eind op weg helpen. Net als de afgelopen jaren, komen die opleidingen tot stand dankzij de samenwerking met de Vlaamse Vereniging voor Familiekunde (VVF). De leden van de VVF geven in het FelixArchief initiatielessen over het opstellen van een familiegeschiedenis ('Speuren naar je voorouders') en initiatielessen in het oud schrift. Afhankelijk van welke les, worden de groepen beperkt van 15 tot 25 personen en nemen ze 4 à 5 vrijdagnamiddagen of -voormiddagen in beslag

In het voorjaar van 2009 waren er twee lessenreeksen 'Oud schrift' gepland én een lessenreeks 'Speuren naar je voorouders'. De drie cursussen waren meteen volzet na de aankondiging in januari. In het najaar ging er van beide lespakketten telkens nog een reeks door. Ook die twee cursussen waren volzet. Daarnaast werd er door de VVF-leden ook extra leeszaalondersteuning voorzien op elke eerste en derde vrijdag van de maand. Bezoekers van de leeszaal konden dan bij hen terecht met al hun vragen omtrent het opzoeken van hun familiegeschiedenis. Zowel de cursussen als de leeszaalondersteuning zullen in 2010 worden verder gezet.

ooms

tholieke kerk

ANTWERPEN

ST JORIS

ANCE:

ANTWERPEN

AT:

STADSARCHIEF ANTWERPEN

JAN. 1960

GENEALOGICAL SOCIETY
LAKE CITY, UTAH, U.S.A.

TAFELS
DOPEN

No. OF VOLUME:

12

DATES COVERED:

1701

17

Control Selection

Auto Snow Correction

Coloring Fit

Masking

Print Mode

File Type

Darker

Auto

Lighter

Start

1

TAKE UP
FOR
1000
1000

04

Geschiedenis bestuderen

Antwerpen versterkt

De Spaanse omwalling
vanaf haar bouw in 1542
tot haar afbraak in 1870

4.1. Straatnamen

Om de straatnaamgeving klantvriendelijker te laten verlopen gaf het college op 27 maart 2009 opdracht aan bestuurszaken om de procedures te herzien en onder te brengen bij de bedrijfseenheid bestuurszaken. Omdat de commissie inhoudelijk wordt gestuurd door het stadsarchief en de stadssecretaris, bleek het aangewezen om het secretariaat van de bedrijfseenheid stadsontwikkeling over te brengen naar bedrijfseenheid bestuurszaken.

Stadsontwikkeling blijft betrokken als intakekanaal voor de aanvraag voor nieuwe namen, als informatieaanbieder en als uitvoerder bij het plaatsen en vervangen van straatnaamborden. De gemeenteraad keurde de nieuwe werking en samenstelling van de straatnaamcommissie goed op 21 september 2009.

De eerste interessante vernieuwing is het onderscheid tussen aanvragen voor nieuwe lokale of bovenlokale straatnamen. In de nieuwe samenstelling wordt de rol van de stadsarchivaris als adviseur bevestigd.

Zo is men in 2009 beroep blijven doen op het stadsarchief voor de naamgeving in grote (ver)nieuwbouwprojecten.

Daarom blijft het stadsarchief meer dan ooit aandacht besteden aan het adviseren en begeleiden bij het toekennen van nieuwe straatnamen en de conformiteit van de bijbehorende onderschriften. Grote projecten in 2009 waren de Regatta-wijk op Linkeroever, het Militair Hospitaal, de Groene Gordel en de Montevideo- en de Cadixwijk op het Eilandje.

Het stadsarchief formuleerde in 2009:

94 voorstellen	namen voor 84 nieuwe straten, 7 pleinen, parken, parkzones en binnenpleintjes en 1 brug
77 daarvan	zijn adviezen aan districten i. v. m. nieuwbouwprojecten
12 adviezen	over naamsveranderingen of andere alternatieven
15 nieuwe straatnamen	werden voorgedragen voor de reservelijst
106 onderschriften	voor 79 nieuwe straten en voor 27 reeds bestaande straten
21	specifieke vragen over straatnamen kregen een schriftelijk antwoord
25	mondelinge vragen over straatnamen werden in de leeszaal beantwoord
15	vragen werden telefonisch afgehandeld

4.2. Publicatie over de geschiedenis van de Spaanse omwalling

Op 24 oktober 2009 werd het boek *‘Antwerpen versterkt: De Spaanse omwalling vanaf haar bouw in 1542’ tot haar afbraak in 1870* voorgesteld in het FelixArchief. In deze publicatie worden zowel de vroegste projecten voor nieuwe 16e-eeuwse versterkingen voor de stad Antwerpen, als de bouw van de Spaanse omwalling, de chronologie, de aannemers en de maatschappelijke implicaties van deze grootse onderneming door diverse auteurs toegelicht. Rijkelijk geïllustreerd met vaak nooit eerder vertoond materiaal, wordt de Spaanse omwalling weer tot leven gebracht, vanaf haar bouw in 1542 tot aan haar laatste toevoegingen tijdens de eerste helft van de negentiende eeuw. De afbraak van de Spaanse omwalling tijdens de jaren 1860-1870 vormt het sluitstuk van de chronologie van haar bestaan. In een slotbijdrage worden de archeologische opgravingen, naar aanleiding van de heraanleg van de leien, beschreven.

De publicatie is een co-productie van UPA (University Press Antwerp) en het stadsarchief Antwerpen, die tot stand kwam onder leiding van Piet Lombaerde, hoogleraar aan het departement ontwerpwetenschappen (AUHA) en lid van het buitengewoon academisch personeel van het departement geschiedenis (UA). Het stadsarchief leverde een ruim aandeel van de talrijke kleurenillustraties. Katelijne Geerts, medewerker van het stadsarchief, schreef het boeiende tweede hoofdstuk over de ‘Fortificatiebouwers in Antwerpen in de zestiende eeuw’ op basis van onderzoek dat ze met projectfinanciering van de Associatie van de Universiteit en Hogescholen Antwerpen (AUHA) heeft uitgevoerd van september tot december 2007.

4.3. Samenwerkingen met historische verenigingen en opleidingen

Samenwerking met onderzoeksinstituten en historische verenigingen en deze verenigingen een platform bieden, is belangrijk wanneer het stadsarchief de belangstelling voor de Antwerpse geschiedenis zo ruim mogelijk wil bekend maken en aanwakkeren. In 2009 resulteerde dit in de volgende activiteiten:

- Genootschap voor Antwerpse Geschiedenis: publiekslezing op zaterdag 24 oktober 2009 door Karen Minsaer: ‘De archeologische resten van de Spaanse omwalling. Een monumentaal verleden terug zichtbaar’. Deze publieke lezing past in de presentatie van het boek *‘Antwerpen versterkt. De Spaanse omwalling vanaf haar bouw in 1542 tot haar afbraak in 1870’*.
- Universiteit Antwerpen i.s.m. het Centrum voor Politieke Geschiedenis, het Centrum voor Stadsgeschiedenis (Universiteit Antwerpen) en het FelixArchief organiseerden op 15, 16 en 17 oktober 2009 een internationale conferentie ‘Local memories in a nationalizing and globalizing world’ (1750 up to the present).
- Universiteit Antwerpen: studiedag ‘Inclusief werken met erfgoed. Goede praktijken of zure herinneringen?’ in samenwerking CeMIS, Centrum voor migratie en interculturele studies, op 17 september 2009.

't Stad
is van
iedereen.

Gebruikers- en retributiereglement zaalverhuur

communicatie FelixArchief

05

Communicatie en promotie

5.1 Nieuw fotoboek: FelixArchief – architectuur & geschiedenis

Bij de opening van het FelixArchief in 2006 werd het boekje ‘Sint-Felixpakhuis wordt FelixArchief’ verdeeld. De gratis publicatie vertelde de geschiedenis en het belang van het FelixArchief en het Sint-Felixpakhuis. In 2007 kwam er een herdruk van dit boekje. In 2008 werden de eerste plannen en offertes gemaakt voor een gelijkaardige maar nieuwe uitgave. Een versie waarin het verhuisverhaal van 2006 minder uitgesproken aan bod komt en waarin de archieven een beetje extra worden belicht. Het nieuwe fotoboek werd afgewerkt in 2009.

5.2 Nieuwe welkomfolder

Door de wijziging van de telefoonnummers en een aantal andere gegevens, was de folder ‘Welkom in het FelixArchief’ uit 2008 aan vernieuwing toe. De tekst werd herzien en aangevuld en de foto’s werden vervangen door recentere exemplaren.

5.3 Bladwijzers

Ook in 2009 werden er nieuwe bladwijzers gemaakt. Op de ene zijde staan tips voor het behandelen van archieven, op de andere zijde werden beelden en bijhorende tekstjes van nieuwe archieven geplaatst. Ook het nieuwe telefoonnummer werd er op een opvallende manier opgezet.

5.4 Eindejaarswenskaart

Van half december 2009 tot half januari 2010 kregen de leeszaalbezoekers een gratis retro-kerstkaartje aangeboden. Op het kaartje staat een foto van de feestverlichting op de De Keyserlei tijdens de eindejaarsperiode 1953-1954. Er werden 606 kaartjes uitgedeeld. De kaart zal opnieuw worden uitgedeeld tijdens de eindejaarsperiode 2010-2011.

5.5 Brochure zaalverhuur

Zowel stadsdiensten als externe personen kunnen sinds enkele jaren vergaderzalen en andere ruimtes huren in het FelixArchief. Er bestond nog geen folder of document dat alle relevante gegevens bundelde. In 2009 werd er werk van gemaakt. Het resultaat is een losbladige brochure met een fiche met foto’s en alle nodige info per ruimte die gehuurd kan worden, het gebruiksreglement en het retributiereglement.

5.6 Tentoonstellingen

Tentoonstellingskasten

Op de zesde verdieping beschikt het FelixArchief over 4 vitrinekasten. Bijna elke maand legt een ander duo medewerkers hierin een nieuwe minitentoonstelling met archiefstukken rond een bepaald thema.

In 2009 kwamen de volgende onderwerpen aan bod:

Januari	Feest in Antwerpen
Februari	Ruiensstad
Maart	Twaalfjarig Bestand
April	Denmark
Mei	Denmark
Juni - augustus	Processen-verbaal
September	Insolvente Boedelskamer
Oktober	Van Kuyck
November	Spaanse Omwalling
December	Theaterleven in Antwerpen

Tentoonstelling “Archief versus archief” van Denmark

Van 3 april tot en met 5 juni 2009 was de kunstenaar Denmark te gast in het FelixArchief. Zijn aanwezigheid in het stadsarchief was niet toevallig. Sinds de vroege jaren 1970 transformeert de kunstenaar informatiedragers tot ‘dode archieven’. In het FelixArchief confronteerde de kunstenaar zijn eigen archief met dat van een stad. Er zijn namelijk frappante overeenkomsten tussen de wijze waarop de stedelijke overheid haar geheugen onderhoudt en die waarop Denmark zijn kunstwerken (stuk voor stuk ‘archieven’) conserveert. De werken werden tentoongesteld in de leeszaal, de publieke ruimtes op de zesde verdieping en in het pomphuis op het gelijkvloers.

De kunstenaar schonk ook een van zijn werken aan het FelixArchief.

Het geschenken werk ““Zonder titel, 1995” bestaande uit 3 betonnen platen en 3 dossiers is een interpretatie van de kunstenaar omtrent archiveren in de hedendaagse samenleving. Dit werk is te bezichtigen in het pomphuis tijdens de openinguren van het FelixArchief.

5.7 Nieuwsbrieven

Nieuwsbrief FelixArchief:

Ook in 2009 werd er maandelijks een nieuwsbrief verstuurd, waarin telkens werd bericht over de archieven die het stadsarchief recent ontvangen had. Doordat veel stadsdiensten in 2009 (en ook nog in 2010) naar Den Bell, het voormalig gebouw van Alcatel Bell, verhuisden, kwamen de archieven van die diensten in grote volumes aan bij het stadsarchief. Door ze snel voor iedereen toegankelijk te maken en vervolgens aan te kondigen in de nieuwsbrief, geeft de stad haar bewoners de kans om het stadsbeleid op de voet te volgen aan de hand van de archieven.

Bij de vernieuwing van de nieuwsbrief in 2008 kwamen 2.000 ongebruikte e-mailadressen aan het licht die uit de verzendlijst verwijderd moesten worden. Tussen de 4.324 abonnees die overbleven in 2008, werden in 2009 opnieuw meer dan honderd e-mailadressen ontdekt die niet langer in gebruik waren. Eind 2009 was de lijst weer helemaal ‘up to date’ en telde die 4.481 nieuwsbriefabonnees.

Interne Nieuwsbrief

In oktober 2009 werd de interne nieuwsbrief 'FelixNieuws' opgestart. Alle nieuwtjes en mededelingen die bij alle archiefmedewerkers moeten terecht komen, worden via FelixNieuws verstuurd. Het eerste exemplaar werd verstuurd op 15 oktober. Er werden 33 nummers verstuurd in 2009.

ArchivANT

ArchivANT is de interne nieuwsbrief voor alle medewerkers van de stedelijke diensten die een taak, verantwoordelijkheid of belangstelling hebben inzake dynamisch archief- en hedendaags documentbeheer.

In 2009 werden er 5 nieuwsbrieven verstuurd naar 1.445 abonnees.

Sinds het project Den Bell spitst deze nieuwsbrief zich volledig toe op de activiteiten en onderwerpen van dit project.

Archieffoto van de week

Op de website www.antwerpen.be plaatst het FelixArchief wekelijks een archieffoto met een woordje uitleg. De foto heeft altijd een link met de actualiteit. Dat kan zijn een verjaardag van een persoon, gebouw of gebeurtenis, maar net zo goed kan het gaan om de opening van een park, de heraanleg van een straat of de geboorte van een dier in de Zoo. De foto wordt elke vrijdag opgenomen in de antwerpen.be-nieuwsbrief en via die weg wordt die webpagina maandelijks toch meer dan 1.000 keer bezocht

5.8 Opendeurdagen

Erfgoeddag 26 april 2009

In het voorjaar van 2009 liep er in het FelixArchief een tentoonstelling van kunstenaar Denmark. Dat was meteen ook de opstelling waarmee aan Erfgoeddag werd deelgenomen. Als extra werden er voor Erfgoeddag enkele ontwerpen van borduuratelier Oyen gereproduceerd op groot formaat en in de binnenstraat gemonteerd. Het waren ontwerpen voor vlaggen van tal van Antwerpse verenigingen. Dat sloot mooi aan bij het Erfgoedthema van 2009, namelijk 'Uit vriendschap'. Ook leden van de Vlaamse Vereniging voor Familiekunde waren aanwezig in de leeszaal om bezoekers te informeren over stamboomonderzoek. Het aantal bezoekers bleef bij enkele honderden, wat niet veel is in vergelijking met voorgaande jaren. Hiervoor zijn verschillende verklaringen, waaronder de uitzonderlijke hoeveelheid (grote) evenementen die er die dag gepland waren in de stad. De binnenstad was afgesloten voor auto's en openbaar vervoer waardoor het FelixArchief niet makkelijk bereikbaar was. Ook de volgende jaren ziet het ernaar uit dat Erfgoeddag steeds zal samenvallen met onder andere de Antwerp Ten Miles en Marathon.

Dag van de architectuur 11 oktober 2009

Op de Dag van de architectuur stelde het Sint-Felixpakhuis zijn deuren open van 10 tot 18 uur. De praktische uitvoering van die dag werd verzorgd door medewerkers van het Vlaams Architectuur Instituut (VAI) en Antwerpen

Averechts. Het FelixArchief kon rekenen op een mooie opkomst van ongeveer 1.500 bezoekers. Ze konden vrij rondlopen in een aantal ruimtes van het Sint-Felixpakhuis, het stedelijke infopunt van de architectuurdag raadplegen en deelnemen aan rondleidingen van Antwerpen Averechts. De medewerkers van het FelixArchief hadden bovendien een tentoonstelling over architect Hugo Van Kuyck samengesteld uit de archieven. Die dag werd een iets ander publiek bereikt dan gebruikelijk doordat de nadruk op de architectuur lag en niet op de archieven. De voorziene tentoonstelling gaf wel een goede link tussen die twee aspecten. Daardoor viel ook op dat het inhoudelijke aspect van het FelixArchief in de toekomst meer aan bod mag komen en dat een meer actievere deelname aan de Dag van de architectuur kan worden overwogen.

5.9 Rondleidingen Antwerpen Averechts

Veel groepen en verenigingen bezoeken het gebouw onder leiding van de gidsen van vzw Antwerpen Averechts. Zij geven overdag rondleidingen en vertellen het verhaal van het pakhuis. De belangstelling voor deze rondleidingen blijft groot. Ook in 2009 bezochten 68 groepen, goed voor 1.754 bezoekers, het Sint-Felixpakhuis. Er is ook vraag naar avond en weekendrondleidingen, maar buiten de werkuren is dit moeilijk, zowel in verband met veiligheid als voor het ter beschikking stellen van personeel.

5.10 Maquettezaal

In 2009 werd deze authentieke ruimte van 1.200m² gebruikt voor de tentoonstellingen rond de Oosterweelverbinding. De zaal bestaat uit twee delen. Het achterste deel kijkt uit op de Godefriduskaai en werd ook in 2009 gebruikt door de Beheersmaatschappij Antwerpen Mobiel(BAM). Zij stelden er de maquette van de Lange Wapperbrug en het bijhorende tracé van de Oosterweelverbinding tentoon. In het najaar van 2008 kreeg deze tentoonstelling al meer dan 10.000 bezoekers over de vloer. In het voorjaar van 2009 bezochten 28 groepen, goed voor 361 bezoekers, deze tentoonstelling. Individuele bezoekers werden niet meer geteld. Door het actualiteitsgehalte van de Oosterweelverbinding was de interesse van de modale Antwerpenaar voor deze tentoonstelling erg groot.

In het najaar 2009 opende de stad in samenwerking met AG Stadsplanning een tweede tentoonstelling waarin de alternatieve tracés voor de Oosterweelverbinding werden voorgesteld aan de hand van informatieve panelen en een videomontage.

Op 18 oktober 2009 bevond het perscentrum voor het volksreferendum rond de Oosterweelverbinding zich in het FelixArchief. Nationale, internationale en regionale tv- en radiostations en schrijvende pers volgden het hele gebeuren rond het referendum in de polyvalente ruimtes op de zesde verdieping.

5.11 Zaalverhuur

Het FelixArchief verhuurt drie vergaderzalen, een auditorium, een refter met keuken, een receptie- en een tentoonstellingsruimte op de zesde verdieping. Bovendien is er op het gelijkvloers nog het pomphuis, een polyvalente ruimte die kan gebruikt worden als tentoonstellings-, receptie- of vestiaire-ruimte.

De binnenstraat kent een gedeeld gebruik met de concessiehouder. In 2009 werd de ruimte zowel gebruikt voor privé-feesten als voor happenings met een stedelijke uitstraling.

De ruimtes kunnen zowel overdag als 's avonds gebruikt worden. In 2009 werden deze ruimtes niet alleen veel gebruikt door stadsdiensten, ook externe organisaties, bedrijven en verenigingen vonden hun weg naar onze infrastructuur.

06

Personeel en
zakelijk beheer

6.1 Personeelsbezetting

Het personeelskader van het stadsarchief bestond in 2009 uit vaste medewerkers, vrijwilligers, mensen in werkervaringsprojecten (art.60) en stagiairs, autonoom werkgestraften en studenten. Permanente medewerkers worden, aan de hand van percentages, ingezet op de verschillende processen en eindproducten van het archief. Sinds 1 juli 2009 werden de behoeftes uit de procesmodellering bevroren omwille van een algemene besparingsmaatregel opgelegd door de stadsecretaris.

Voor het project Den Bell werden nog contractenverlengingen onbepaalde duur goedgekeurd tot het einde van het project.

Onderstaand overzicht geeft het aantal medewerkers per hoofdpdracht weer:

Bepalen van het archiveringsbeleid	6
Vragen om te archiveren	11 + 2 art. 60
Vragen om archieven te raadplegen	19 + 2 art. 60
Geschiedenis van de stad bestuderen	1
Ondersteunende processen: onthaal, secretariaat, communicatie, gebouwbeheer	8 + 2 art. 60
Project Den Bell / documents@stad	14

Dit betekent dat er over het ganse jaar 59 medewerkers in dienst waren en 6 mensen in het art. 60 statuut tewerkgesteld werden.

Een aantal medewerkers verlieten het stadsarchief in de loop van het jaar: Soizik Van Huele (v.a. 15/02), Nkiambi Lukombo (Bruno, v.a. 6/05, art. 60), Kris Vandeput (v.a. 1/07, art. 60), Galed El Aissati (v.a. 16/08), Viviane Jacobs (v.a. 28/08), Sophie Daneels (v.a. 16/09, art. 60), Kaweh Nejad Morteza (v.a. 17/09, art. 60), Youssef Azzouz (v.a. 21/10, art. 60)

In 2009 kregen de vaste medewerkers hulp van:

12 vrijwilligers: Christiane Creten, Emile Demuys, Arie Dewachter, Walter Laurent, Jan Speicher, Gilberte Du Bois, Martine Baines, Myriam Lahou, Moïra Dames-Alloo, Marianne Hoekstra, Ada Hellings, Toon De Winter

4 Studenten en/of stagiairs (werkervaringsprojecten): Taty Kele Poli (VDAB), Affoue Sanan Marie Josée (VDAB), Slimane Sbaity (VDAB), Jan Geypen (Archivistiek).

18 Jobstudenten: Femke Verschuieren, Lieselotte Van Soom, Nastassia Van Hove, Veronique Van Nijnatten, Dorien Vandenabeele, Meriam Bellafkih, Ebtissam Charif, Rutger De Potter, Mohamed Tmimi, Johan De Smedt, Nicolas Dirix, Ekram El Haddouchi, Abdellah El Baroudi, Carolien Ligot, Joyce Loridan, Els Coosemans, Hind Essabri, Venya Jansegers

2 Autonoom werkgestraften

6.2 Middelen

6.2.1 Uitgaven

a. Gewone Begroting

	bedrag
Administratieve werkingskosten (representatie, boeken, kantoorbenodigdheden)	3.008
Technische Werkingskosten	85.916
Algemene Werkingskosten (via de centrale aankoopdienst) zoals extern drukwerk, basiskost, werkkledij	60.489
Totaal	149.413

b. Buitengewone Begroting

	bedrag
Aankoop archiefttechnische toestellen	10.000
Restauratie van archieven	25.000
Aankoop materialen	20.500
Totaal	55.000

6.2.2 Inkomsten

	2009	2008	2007	2006
leeszaal + publicaties	15.383,52	14.403,00	14.078,54	11.667,82
zaalverhuur	3.570,00	9.500,00		
Totaal	18.953,52	23.903,00		

Aan inkomstenzijde zien we een stijging wat betreft de inkomsten afkomstig van de diensten van de leeszaal en van de verkoop van publicaties.

De grotere leeszaalinkomsten hebben te maken met de stijging van het aantal inzages in de bouwdoossiers, in 2009 werd het archief immers aangevuld met bouwdoossiers van verschillende districten.

De inkomsten zaalverhuur zijn voornamelijk afkomstig uit de verhuur van de ruimtes op de zesde verdieping. In 2009 werd de binnenstraat grotendeels verhuurd door de concessiehouder. De aanvragen voor de binnenstraat die binnenkwamen in het FelixArchief waren enkel van stadsdiensten. Daardoor zijn de inkomsten gedaald, ook al werd de binnenstraat veel verhuurd. De eerste verdieping werd in 2009 volledig ter beschikking gesteld voor de tentoonstellingen rond de Oosterweelverbinding.

A. Schenkers particuliere archieven

Schenker	Omschrijving van het Archief	Datering	Inschrijvings- of inventaris- nummer
Jacobus Delwaide	Medailles en eretekens uitgereikt aan Leo Delwaide sr	1915-1960	45
Jacobus Delwaide	Archief met betrekking tot het familiaal leven van de familie Leo Delwaide sr	1915-1960	45
D. Blankevoort International Dredging Company, de heer C.A. Zuiderwijk	Fotoalbum Entrepise Jean Bolsee met foto's van werken Meir en fotoalbum A. Medaets en H. Declercq van aanleggen dokken	1913-1928	187
Walter Nuytemans	Werknota Het 'Huis Draeck' ook genaamd 'den Gulden Cop'	1989-1990	188
Walter Nuytemans	Werknota De familie Drake, genealogisch overzicht over vier eeuwen en 13 generaties van een vooraanstaande Antwerpse poortersfamilie	2008	188
René Stoute	De Nederlandse delta ca 1600 aan het begin van de gouden eeuw, vrij naar een anonieme kaart	2008	204
Bob Drilmsa	Agenda Israelitische gemeente van Antwerpen Shomre Adas	2001-2002	216
Wim Peeters	Diploma's uitgereikt aan Francis Francken: Diploma Humaniora Sint-Jan Berchmanscollege; Diploma Koloniale Hogeschool, Koloniale Handelsafdeling	1947-1949	219
Wilfried Taeymans	Werknota Parochieregisters, Antwerpen Sint Willibrordus, Dopen 1613-1796	2007	239
Kenneth Ponsaers	Archief Club Telegraphic, RTT Antwerpen	1901-2001	266
Hugo Kussé	Archief toneelvereniging Nieuw Schouwtoneel: foto's, programma's en affiches	1948-1989	271

Joost Depuydt	Facsimile stadsplattegrond Antwerpen Matthias Seutter + begeleidend boekje	1992	280
Joost Depuydt	Facsimilés van prenten 1) Vogelvluchtgezicht op Antwerpen vanuit het oosten (1584) 2) Utopia door Abraham Ortelius (eind 16de eeuw)	2004-2006	280
Gie Stappaerts	Kaart Antwerpen opgemaakt door Engelse militaire dienst 1912, topografische kaart 1/25000 Ekeren Brasschaat 1971, Antwerpen Borgerhout 1986	1911-1986	281
Jef Peeters	Affiches, flyers van acties/evenementen, tekst liedje Lange Wapperettes en een publicatie met cartoons tegen de Lange Wapperbrug	2009	293
Jef Peeters	Eerste T-shirt Ademloos vzw + echtheidscertificaat	2009	293
Pierre Installé	Archief Rotary Club Antwerpen	1926-2005	296
Willem Driesen	Grondplan wereldtentoonstelling 1930	1928-1930	330
Georgette Coulon	Aquareltekeningen door Gaston Schuermans, bidprentje Maria 's Heeren en reproductie foto brand stapelhuis 5 juni 1901, foto wereldtentoonstelling Antwerpen 1894 Tunesië	1894-1947	365
Vrienden van Atea	Archief Atea	1892-1999	373
Christian David Rom	Archief Wellington Lodge:aanwezigheidsregisters, briefwisseling, ...	1967-2005	380
Anne-Marie Barentsen	Reeks historieprenten, de vernieling van de Entrepotgebouwen in 1830 en van de vernietiging van de Citadel in 1832. Er zijn ook nog een aantal afbeeldingen bij van de 16de eeuw	ca 1830	391
Jan van Griethuysen	Reclamefolder warenhuis Innovation Antwerpen	ca 1950	433
Willem Driesen	Postkaarten Antwerpen	1925-1935	434
Martha Lembrechts	Filmprogramma's van Antwerpse filmzalen o.a. Cine Rex, Rubens, Century, Odeon	1950-1995	435

Martine Reusen	Foto's Arthur Reusen	ca 1945	437
Martine Reusen	Gedenkplaat voor het Geheim Leger, 1940-1945 Sector Zoo groep Hoornaers - Dirix en embleem in geel metaal van geheim leger	1940-1945	437
Wim Cassiers	Foto's bouw Kennedytunnel, menukaarten, toespraak Jan Van Rijswijck	1953-1969	458
Desmond Fitt	Plan van V1 en V2 aanval: 7/11/1944-30/03/1945 en erbij horende nota	1944-1945	487
Jacques De Bie	Diamantslijperij de Eendracht, voornamelijk financieel archief	1902-1971	506
I. de Romsée	Foto's Antwerpen en omgeving. o.a. bouw centraal station, omgeving Eilandje, stadswaag,...	1885-1930	510
Louis Aerts	Foto's van de haven door fotograaf Louis Aerts	1920	511
J. Niemann	Postkaarten Antwerpen	1920	512
Line Vanopstal	Archief Fotowinkel Ciné Jacques Feyaerts	1950-1980	525
Marcel Gruyaert	Films 'Ommegang van Antwerpen 1948' en 'bevrijding van Antwerpen, 4 en 5 september 1944'	1944-1948	551
Frans Broers	9,5 mm films, oa familiefilmpjes en films van Pathé	1945-1960	552
René de Nave	Diploma's, erediploma's oa Nationaal Comiteit, gedenkenningen, jaargrafieken Antwerpsch Noenmaal Samenwerkende Maatschappij	1901-1930	574
Eliane Vos	Schoolschriften Normaalschool Armand Vos	1919-1936	583
Willy Vertenen	Foto's van verdwenen sleepboten	ca 1970	587
Gerard Slenders	Historische nota Familiegeschiedenis Slenders & Slenters 1595-1981, 1464 kwartierstaten Bergeijk & omgeving (Nederland)	2008	612

Hilda Devaux	Adreslijsten van horecazaken in Antwerpen, nota's bij hotels	ca 1990	615
Gie Stappaerts	Reeks 'Ken uw land' Chromo cichorei de Beukelaar	1968	616
Anonieme schenking	Plannen Kerkfabriek H Pius X, Groenenborgerlaan Wilrijk: PV opening der biedingen, bestek algemene onderneming Van De Heyning, uittreksel uit de notulen van de kerkfabriekraad, afschrift aan de gouverneur vd provincie Antwerpen, uittreksel uit GR	1960-1965	238#11651
Gie Stappaerts	Doodsprentjes en -brieven Linkeroever	2008-2009	Bidprentjes
Gie Stappaerts	Doodsprentjes en -brieven Linkeroever	2008-2009	Bidprentjes
Chris Dalving	Foto van trommelaars van de parochies van Sint-Lambertus (Antwerpen-Dam) in de Lange Lobroekstraat	1880-1890	FOTO # 63634
Jos Imants	Prentbriefkaarten Antwerpen	1910-1965	Prentbriefkaarten
Frans Hessels	Prentbriefkaart Suikerrui	1930	Prentbriefkaarten

B. Statistieken 2009

Toezicht op archieven en opleidingen

	2009	2008	2007	2005	2004	
Toezicht						
Bezoeken aan stadsdiensten	31	42	287	73	57	
Bezoeken aan stadsdiensten Documents@stad	1.599	469				
Bestemmingsaanvragen voor archieven van stadsdiensten	154	262	166	309	169	
Bestemmingsaanvragen voor archieven van stadsdiensten Documents@stad	5.047	157				
Bestemmingsaanvragen voor archieven van particulieren	63	81	150			
Toelatingen tot overdracht van archieven van stadsdiensten	28	90	39	24	34	
Toelatingen tot overdracht van archieven van stadsdiensten Documents@stad	2.175	54				
Bezoekers eFLORIS-intranet	5.795	3.449	2.782	3.068	2.524	vanaf 15 november 2002
Opleidingen archiefbeheer						
Lessen aan externen	1	5	26	28	29	
Lessen informatiebeheerder aan stadsdiensten (cursisten in het kader van Documents@stad)	24 opleidingen 184 cursisten	79 lessen	70	19	22	
Cursisten stadsdiensten, infosessies klasment	61 opleidingen 814 cursisten	401 cursisten				

Archieven beheren

	2009	2008	2007	
Bewaarde archieven				Start van MACZ beheerssysteem
Omvang in strekkende meters	21,6 km	20,8 km	19,4 km	15,9 km verhuisd op 16/8/2006
Omvang in inventarisnummers	1.508.702	1.340.731	1.261.979	
Omvang in aantal dozen	151.857	138.122	125.758	
Omvang Digitaal depot	3,2 TB	2,0 TB	Start Digitaal Depot op 28/12/2007	
Omvang Digitaal depot in inventarisnummers	49.310	31.174		
Omvang Digitaal depot in bestanden	272.528	197.919		
Aantal inventarisnummers digitaal opvraagbaar	49.310	31.174		
Op microfilm raadpleegbaar	220.788	218.327	214.999	

Publiekswerking

	2009	2008	2007	2005	2004	
Leeszaal						
Registratie bezoekers (-kaarten)	2.581	2.276	2.121	1.224	1.365	
Bezoekersaantal	9.508	8.761	8.219	5.574	6.476	
Leeszaalbezoekers	3.363	3.140	3.111	2.903	3.173	
Bezoekers voor microfilm	6.145	5.621	5.108			
Geleide bezoeken: bezoekers	1.754	4.027	2.137	311	334	

Geleide bezoeken: aantal groepen Rondleidingen AntwerpenAverechts	68	163	103			Gestart maart 2007
Bezoekers opendeurdagen:	1.850 [350 EGD +1.500 DA]	1.120 EGD	1.100 EGD	241 EGD	206 EGD 1.185 OBD	OBD: Open Bedrijvendag EGD: Erfgoed- dag DA: dag van de architectuur
Uitgehaalde documenten uit magazijn	20.416	14.386	13.231	13.150	12.621	
Uitleningen stadsdiensten	1.445	1.164	2.002	474	686	
Aantal hits op de website	889.442	1.019.354	959.396	51.111	41.889	
Unieke bezoeken aan de FelixArchief-website	112.325	113.999	108.383	1.370		Vanaf 2 september 2005
Dienstverlening						
Opzoeken voor derden	843	854	729	781	831	
Fotobestellingen: formulieren	807	744	696	1.170	743	
Fotobestellingen: foto's en planafdrukken	1.122	773	798	1.727	2.472	
Fotobestellingen: digitaliseren voor derden	1.511	978	1.358	2.712	2.966	

Fotobestellingen: reproducties documenten	2.633	1.751	2.156	4.439	5.438	
Tentoonstellingen en reproducties						
Medewerking aan tentoonstellingen	5	3	4	1	8	
Aanvragen reproductierechten	65	48	64	93	87	
Publicaties en toegangen						
Publicaties en lezingen door medewerkers stadsarchief	41	26	41	39	51	
Nummers Nieuwsbrief stadsarchief	12	12	12	12	11	
Abonnementen Nieuwsbrief stadsarchief	4.481	4.324	5.956	4.932	4.315	2008 SmartSite in gebruik
Nummers Nieuwsbrief toezicht archivANT	5	7	4	5	5	
Abonnementen Nieuwsbrief archivANT	1.455	1.012	486	392	398	

C. Publicaties en lezingen van medewerkers

Filip Boudrez

Publicaties

1. *Klasseren en archiveren van e-mail*, in: Wie klasseert, die vindt. Hedendaags document- en archiefbeheer in besturen en organisaties, Politeia, 2009, II, p. 29-31.
2. *Digitaal archiveren en digitale duurzaamheid*, Antwerpen, 2009
3. *Digitaal archiveren met XML*, Antwerpen, 2009
4. *Een digitaal archief in 10 stappen*, Antwerpen, 2009
5. *De digitale versie 2010: de digitale informatiearchitect*, Antwerpen, 2009.

Lezingen

1. *Digitaal archiveren aan de bron*, Antwerpen, 23 februari 2009
2. *Digitaal archiveren aan de bron*, gastcollege Opleiding Archivistiek & Hedendaags Documentbeheer, Antwerpen, 27 februari 2009
3. *Een verrijking voor de toekomst*, Erfgoed 2.0, voor IBBT, Brussel, 20 maart 2009
4. *Digitaal klasseren*, Goes, 31 maart 2009
5. *Digitaal archiveren: aandachtspunten & vuistregels*, Antwerpen, 1 april 2009
6. *Archiving e-mail*, 19 mei 2009
7. *Een digitaal depot voor iedereen*, 10 september 2009
8. *Omgaan met digitale documenten*, Brussel, 1 oktober 2009
9. *Digitaal klasseren en archiveren*, Mechelen, 20 oktober 2009
10. *Wat is een digitaal depot?*, Zevenbergen, 1 november 2009
11. *Digitaal archiveren, digitaal depot en scanningOnDemand*, Stadsarchief Antwerpen, 4 december 2009
12. *Digitaal archiveren & digitale archiveringssystemen*, 10 december 2009
13. *MACZ: informatiearchitectuur, scanningOnDemand en digitaal depot*, 15 december, 2009.

Joost Depuydt

Publicaties

1. Frans Depuydt & Joost Depuydt, “‘America Meridionalis’ op de vroegste Zuid-Nederlandse atlaskaarten”, in: Werner Thomas & Eddy Stols, eds., *Een wereld op papier: Zuid-Nederlandse boeken, prenten en kaarten in het Spaanse en Portugese wereldrijk (16de-18de eeuw)*. Leuven, Acco, 2009, p. 381-400
2. Frans Depuydt & Joost Depuydt, “‘America Meridionalis’ en los primeros planisferios realizados en los Países Bajos del Sur”, in: Werner Thomas & Eddy Stols, eds., *Un mundo sobre papel: libros y grabados flamencos en el imperio hispanoportugués (siglos XVI-XVIII)*. Leuven, Acco, 2009, p. 363-382
3. Fotoredactie van: Piet Lombaerde, ed. *Antwerpen versterkt: De Spaanse omwalling vanaf haar bouw in 1542 tot haar afbraak in 1870*. Brussel, UPA, 2009.

Lezingen

1. *Beschrijven van de topografisch-historische atlas van het FelixArchief (Stadsarchief Antwerpen): verleden, heden en toekomst.* Lezing voor de Vereniging Topografisch-Historische Atlas (VTHA), Haarlem, 16 november 2009.

Katelijne Geerts

Publicatie

1. *Fortificatiebouwers in Antwerpen in de zestiende eeuw*, in Antwerpen versterkt: De Spaanse omwalling vanaf haar bouw in 1542 tot haar afbraak in 1870, p.62-91.

Marie Juliette Marinus

Publicaties

1. “1559-2009 – 450 jaar nieuwe bisdommen in de Nederlanden (4: Het bisdom Antwerpen)”, in: Tertio 2009
2. “Het oude bisdom Antwerpen”, in DACO, mei 2009, p. 6-7; juni 2009, p. 20-21; september 2009, p. 22-23; oktober 2009, p. 22-23; november 2009, p. 22-23.

Lezingen

1. *Ervaringen in het FelixArchief met diefstal van archiefstukken.* Lezing op de studiedag van FARO op 30 november 2009.

Annelies O

Lezing

1. *Een digitaal klassement opbouwen en onderhouden.* Lezing voor Informatie aan Zee, VVBAD, 11 september 2009.

Inge Schoups

Publicatie

1. *Inventaire des archives du Commissariat général de la Justice, du Ministère d’Etat chargé de la Surveillance générale et du Ministère de la Justice*, traduit par François Antoine, Archives générales du Royaume, Inventaires, 437, Bruxelles, 2009, 31 p.
2. *Stadsarchief Antwerpen.Vlaamse topstukken*, in Jaarboek Musea en erfgoed Antwerpen 08, jaarboek n° 6, Antwerpen, 2009, p. 97-98

Redactie:

1. Hoofdredacteur van ‘*Wie klasseert, die vindt. Hedendaags document- en archiefbeheer in besturen en organisaties*’, uitgave van Politeia, VVSG, stad Antwerpen,
 - Aflevering 1, juli 2009
 - Aflevering 2, november 2009

Lezingen

1. *De werking van het stadsarchief*, voor: de Raad van voorzitters van het Koninklijk Verbond van Vaderlandsminnende Kringen, Antwerpen, 16 februari 2009
2. *Wie klasseert, die vindt. Hedendaags document- en archiefbeheer in besturen en organisaties: workshop Digitaal klasseren*, Mechelen, 5 mei 2009
3. *De archivaris/archiefverantwoordelijke als informatiebeheerder in zijn/haar gemeente*, voor : het overleg- en ontmoetingsmoment over lokale archieven in onze provincie, Antwerpen, 10 juni 2009
4. *De plaats van LOHENGRIN in de Antwerpse mythologie*, Antwerpen, 5 november 2009
5. *Hedendaags document- en archiefbeheer in besturen en organisaties*, voor: de Noord-Limburgse Academie voor Muziek en Woord, Neerpelt, 9 december 2009

Willem Vanneste

Redactie:

1. Redacteur van *Wie klasseert, die vindt. Hedendaags document- en archiefbeheer in besturen en organisaties*, Brussel: VVSG, Politeia, 2009

Lezingen:

1. *Digitaal archief in 10 stappen*, samen met Sonja Schaule, Informatie aan Zee, VVBAD, 11 september 2009
2. Digitaal archiveren, Opendeurdag Stadsarchief Gent, 15 oktober 2009

Roeland Verhaert

Publicaties

1. *Selectie voor bewaring en vernietiging* in C. Goossens, K. Verstraete, Meester over mijn schoolarchief, digitale publicatie: <http://www.pavloeb.be> p. 54-67.

Redactie

1. redacteur van *Wie klasseert, die vindt. Hedendaags document- en archiefbeheer in besturen en organisaties*, Politeia, 2009.

Giovanna Visini

Lezingen

1. *Verhalen van migratie, een gespreksavond over de herinnering van migratie*. Gespreksavond in ontmoetingscentrum Atlas, georganiseerd door CeMis Centrum voor migratie en interculturele studies, 15 juni 2009.